

Гричаник Н. І.
асистент кафедри української мови,
літератури та методики навчання
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка
grichanik73@gmail.com

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ- ФІЛОЛОГІВ ШКІЛЬНОГО АНАЛІЗУ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ

Одним зі стратегічних векторів реформування вищої педагогічної освіти залишається питання підготовки високо кваліфікованих, конкурентноспроможних, творчих та діяльних педагогів, навчання їх роботі з текстом художнього твору. Методика проведення аналізу художнього твору в загальноосвітній школі залишається в колі наукових інтересів провідних учених-методистів, а саме: О. Ісаєвої, Ж. Клименко, Л. Мірошниченко, О. Куцевол, Г. Токмань, А. Вітченка та ін. Проте більшість напрацювань учених стосуються загальноосвітньої школи, співпраці учнів та вчителів літератури, а не фахової підготовки майбутнього філолога у виші, яка б сприяла формуванню відповідних практичних умінь і навичок розгляду твору.

Мета наукової розвідки – зробити детальний опис етапів реалізації методики навчання студентів шкільного аналізу епічних творів.

Процес формування і розвитку вмінь студентів-філологів проводити шкільний аналіз епічного твору складається з трьох взаємопов'язаних етапів його реалізації: пропедевтичного, діяльнісно-методичного і підсумково-результативного, зміст яких спрямований на поетапне формування професійних умінь майбутніх словесників під час опанування фаховими дисциплінами, у результаті участі в науково-дослідній роботі та проходженні педагогічної практики.

Основна мета *пропедевтичного* етапу – оволодіння студентами-філологами в систематизованому й узагальненому вигляді теоретичними знаннями з методики навчання зарубіжної літератури про особливості шкільного розгляду художніх творів світового мистецтва.

На цьому етапі студенти повинні *знати*:

- ключові теоретико-літературні поняття з методики навчання зарубіжної літератури, загальні основи аналізу художнього твору;
- основні етапи вивчення художнього твору в загальноосвітній школі, зокрема, аналіз як один із етапів роботи над текстом художнього твору, його виховну спрямованість;
- мету, основні завдання і принципи шкільного аналізу;
- особливості шкільного аналізу художніх творів у 5-8 і 9-11 класах;
- різноманітні види аналізу, традиційні та інноваційні шляхи аналізу;
- різноманітність методів, прийомів, видів навчальної діяльності, які можна використовувати під час аналізу епічного твору;
- жанрово-родові особливості епосу;

- складові змісту і форми епічного твору.

Ефективному засвоєнню означеного теоретичного матеріалу сприяє лекція як одна з основних форм аудиторних занять у вищих закладах освіти. Під час її проведення викладач розкриває найскладніші та вузлові питання з проблеми шкільного аналізу художнього твору, сконцентровує увагу студентської аудиторії на реальному стані й перспективі досліджуваної

проблеми, сприяє формуванню орієнтовної основи для подальшого практичного засвоєння поданого теоретичного матеріалу.

Основна мета наступного етапу – *діяльнісно-методичного* – не тільки репродуктивне відтворення раніше засвоєних теоретичних знань, а й ступеневе формування професійно-методичних умінь і навичок, розуміння сутності взаємозалежного зв'язку між теорією літературознавчого аналізу та практикою його шкільного вияву, комбінування і трансформація відповідно до ситуації різних видів практичної діяльності. Реалізація визначеної мети досягається на лабораторних і практичних заняттях з курсу та під час виконання студентами завдань самостійної та індивідуальної роботи.

На цьому етапі студенти повинні *вміти*:

- відрізнити літературознавчий аналіз від шкільного за метою, завданнями, обсягом, засобами його організації та проведення;
- співвідносити методи і прийоми, шляхи аналізу природі літературного твору, віковим та індивідуальним особливостям учнівського сприйняття, родовій і жанровій природі твору;
- виявляти авторську позицію у творі;
- проводити роботу над складанням плану художнього твору;
- визначати елементи змісту і форми художнього твору, особливості його сюжетно-композиційної побудови;
- працювати над епізодом, характеристикою образа-персонажа;
- з'ясовувати авторську позицію у творі, функції пейзажу та інтер'єру;
- давати власну критичну оцінку літературному твору з позицій сучасності.

Мета *підсумково-результативного* етапу – у процесі вивчення фахової дисципліни перевірити ефективність методичної системи навчання майбутніх учителів зарубіжної літератури шкільного аналізу епічного твору. Він реалізується практично завдяки проведенню різних видів контролю з метою визначення рівня сформованості вмінь студентів здійснювати шкільний аналіз та його оцінку.

На цьому етапі бакалаври повинні показати такі *практичні вміння*:

- виділяти істотні відмінності у проведенні шкільного аналізу епічного твору у середній і старшій школі;
- реалізовувати практично всі етапи вивчення прозового твору;
- обирати ефективні методи, прийоми і види роботи з текстом художнього твору;
- виділяти й досліджувати всі компоненти змісту і форми, розуміти закономірності їх взаємодії;
- вирішувати дослідницькі, конструктивні, організаторські й

комунікативні задачі;

□ моделювати уроки різних типів з вивчення епічного твору, проводити їх під час проходження навчально-залікової практики, коригувати хід їх проведення відповідно до змін у навчальній ситуації, робити їх аналіз, виділяти недоліки та позитивні сторони;

□ стати активним учасником дидактичних, рольових ігор, брати участь у вирішенні педагогічних задач та ситуацій, завдань пошуково-дослідницького характеру, бути готовим розв'язувати навчально-творчі завдання;

□ проводити цілісний шкільний аналіз прозових творів.

Таким чином, кожен з окреслених етапів реалізації методики навчання шкільного аналізу епічних творів – це умовно завершений відрізок набуття студентами теоретичних знань і формування відповідних умінь і навичок, що має специфічну мету і завдання. Їх об'єднує спільна дидактична мета – максимальне наближення студента-філолога до майбутньої професії вчителя літератури.

Література

1. Мірошниченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. Підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 432 с.

2. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. К.: Міленіум, 2002. 320с.

УДК: 378.018.8:373.3.011.3-051:37.017.4

Грітченко Т. Я.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри фахових методик

та інноваційних технологій у початковій школі

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини gtya212@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Перебудова системи вищої освіти передбачає виведення її на світовий рівень, а тому стосується багатьох проблем, серед яких чільне місце належить професійній підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів початкової школи.

У сучасній теорії і практиці досить багато досліджень присвячено організації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Різноманітні особливості такої підготовки досліджували Н. Бібік, О. Біда,

В. Бондар, О. Комар, С. Мартиненко, М. Марусинець, О. Матвієнко, І. Пальшкова, С. Паршук, Д. Пащенко, Л. Петриченко, О. Пехота, О. Пометун, Р. Пріма, В. Радул, С. Скворцова, А. Хоменко, Л. Хомич, І. Шапошнікова та ін.

В останні роки у науковій літературі з'явилося чимало досліджень,